

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTEKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI ORŁOWIEC

2. Czas powstania

XIV w.

9. Materiały graficzne

3. Miejscowość

ORŁOWIEC

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **KŁODZKI**

gmina: **LADEK-ZDRÓJ**

6. Współrzędne geograficzne

50°23'19"N 16°51'30"E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: Schonaw (1352 r.), Schonow (1475 r.), Schönau bei Bad Landeck (do 1945 r.), Ustronie (1945 r.), Orłowiec (po 1947 r.).

HISTORIA: Orłowiec wzmiankowany jest w źródłach historycznych po raz pierwszy w 1352 r. Należał pierwotnie do dwór Zamku Karpno. Na początku XVII w. wieś należała do Friedrich von Reder, później do baronów von Neuhaus. W 1789 r. właścicielem Orłowca był Ignatz Rother. Wówczas we wsi wspomina się istnienie szkoły, dworu i dwóch folwarków, 2 młynów wodnych. Zamieszkiwało tu 486 osób. W latach 1770–1780 wzniesiono (na miejscu wcześniejszego) obecny kościół filialny św. Sebastiana. W 1787 r. przebudowano w stylu barokowym dwór w Orłowcu. W 1830 r. w miejscowości znajdowało się 73 domostwa, zaś 5 lat później 94 domy. W drugiej połowie XIX wieku Orłowiec stał się wsią turystyczną. W dwudziestoleciu międzywojennym powstał tu budynek straży granicznej. W ostatnich latach obserwuje się zanikanie poszczególnych gospodarstw. Przestał istnieć także dwór, a budynki folwarczne znajdują się w stanie ruiny. W 1988 r. w miejscowości znajdowało się 16 gospodarstw. W 2012 r. wieś liczyła 74 mieszkańców.

W poł. XVIII w. Orłowiec posiadał dobrze zachowany pierwotny, tańcuchowy układ wsi. Jest on także widoczny na mapie z 1912 r. Zanika także oryginalna zabudowa, pochodząca z XVIII/XIX i pocz. XX w., pierwotny układ jest jednak nadal czytelny. Pojawia się również nowe budownictwo jednorodzinne.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura – załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

sierpień 2022 r.

Kamil Pawłowski

1. Miejscowość	ORŁÓWIEC	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	LADEK-ZDRÓJ	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI ORŁÓWIEC	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	KŁODZKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- przekształcenia istniejącego układu ruralistycznego wynikające z intensywnego rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej;
- modernizacja istniejącej, historycznej zabudowy z wykorzystaniem materiałów i rozwiązań ahistorycznych;
- zanikanie wskutek niszczenia i nieużytkowania oryginalnej, historycznej zabudowy.

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie charakterystycznych cech układu ruralistycznego, objętego ochroną konserwatorską;
- w przypadku nowych inwestycji zachowanie typowych cech zabudowy ziemi kłodzkiej, tj. bryły, formy, materiałów wykończeniowych (drewno, kamień);
- modernizacja istniejącej zabudowy mieszkalno-gospodarczej z poszanowaniem substancji zabytkowej, bryły i formy;
- zachowanie historycznej zieleni wiejskiej oraz elementów małej architektury sakralnej;
- eliminacja elementów ahistorycznych, powstałych po 1945 r. niewpisujących się w historyczny układ ruralistyczny;
- zachowanie wieży kościoła św. Sebastiana jako dominaty w krajobrazie wsi;
- ochrona pozostałości założenia dworskiego i przynależnej do niej zieleni.

ŹRÓDŁA I LITERATURA**Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu, Delegatura w Wałbrzychu**

Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Polen Schlesien, München·Berlin 2005.

Kögler J., *Die Chroniken der Grafschaft Glatz*, Bd. 1, *Die Stadt- und Pfarrechroniken von Lewin, Mittelwalde, Wünschelburg, Neurode, Wilhelmsthal*, 1892.

Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, Breslau 1830.

Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.

Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 17, *Góry Złote*, Wrocław 1993.

Zimmermann F. A., *Beyträge zur Beschreibung von Schlesien*, Bd. 9, Brieg 1789.

Kartografia

F. C. Werde, *Kreigskarte...* z pot. XVIII.

Mapa Hrabstwa Kłodzkiego z lat 1747–1752.

Messtischblatt, 5667 Bad Landeck, 1912.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

sierpień 2022 r.

Kamil Pawłowski

